

Van
DPS/ Pensioen & actuariële advisering

Datum
15 april 2019

Onderwerp
Toelichting bij dekkingsgraadverloop PDN 2006 t/m 2018

Kenmerk
2019-000071

Aan
Bestuur PDN, Voorzitter CEOD, Corporate Pension Committee DSM

1. Inleiding

In het kader van de nieuwe pensioenovereenkomst/uitvoeringsovereenkomst bij DSM/PDN ingaande 2021 is een historisch overzicht opgesteld van het verloop van de dekkingsgraad van PDN¹ voor de periode 2006 t/m 2018. Er is gekozen voor de periode vanaf 2006 aangezien primo 2006 bij DSM/PDN de overstap naar een CDC-financiering (vaste premie zonder bijstortverplichtingen) is gemaakt, waarmee de sluitpostfinanciering door DSM eindigde².

Voor het verloop van de dekkingsgraad is het dekkingsgraadsjabloon gehanteerd dat het fonds ook gebruikt om het herstelplan te evalueren. Hiermee kan het verloop van de dekkingsgraad worden getoond naar oorzaken (premie, uitkeringen, indexatie, rente, rendement en overig). Voor het opstellen van de cijfers is gebruik gemaakt van actuariële rapporten, jaarverslagen en herstelplannen zoals door PDN opgesteld. In de bijlage is het uitgewerkte sjabloon opgenomen. Hieronder volgt een korte toelichting:

2. Attributie van dekkingsgraadverloop 2006 t/m 2018 naar factoren

Primo 2006 was de dekkingsgraad van PDN (toen nog PDC) gelijk aan 142%. Ultimo 2018 was deze 105%. Een afname dus van 37%-punt. Deze afname kan als volgt worden verklaard:

Premietekort	-/- 9%	<p>Als gevolg van onvoldoende premie om de dekkingsgraad op peil te houden is de dekkingsgraad met ongeveer 9%-punt afgenomen. Dit wordt bijna volledig veroorzaakt door de periode 2006 t/m 2010 waarin o.a. premiekortingen zijn toegekend in 2007 en 2008 (samen € 99 mln). De gemiddelde premiedekingsgraad over de periode 2006 t/m 2010 bedroeg 72%.</p> <p>We merken op dat de pensioenregeling vanaf 2006 een aantal keren is versoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2011: Afschaffing onvoorwaardelijke backservice over de carrièrestijging (eindloon- naar middelloonregeling) • 2012: Pensioenleeftijd verhoogd van 65 naar 66 jaar • 2015: Opbouwpercentage verlaagd naar 1,875%, pensioenleeftijd verhoogd van 66 naar 67 jaar, en fiscale aftop op € 100K • 2018: Opbouwpercentage verlaagd naar 1,738%
--------------	--------	--

¹ Aangezien PDN is opgericht per 1 januari 2007 is voor 2006 uitgegaan van PDC als voorganger.

² Daarnaast is verder teruggaan in de tijd lastig vanwege gebrek aan actuariële rapporten en van toepassing zijnde andere wet- en regelgeving (o.a. definities van (kostendekkende) premies), waardoor niet alle benodigde cijfers direct voorhanden zijn.

		Deze versobering heeft samen met de premiestijging (van 21% naar 22% in 2011 en van 22% naar 24% in 2016) er toe geleid dat voor de periode 2011 t/m 2018 het premie-effect op de dekkingsgraad nagenoeg nihil (-/- 0,5%) was. De gemiddelde premiedekkingsgraad over de periode 2011 t/m 2018 bedroeg 102%.
Uitkeringen	12%	Door het uitkeren van pensioenen komt de aanwezige buffer ten goede aan het fonds. Deze zogenaamde solvabiliteitsvrijval heeft een positief resultaat opgeleverd van 12%-punt dekkingsgraad. Dit is vooral toe te wijzen aan de jaren 2006 t/m 2008 toen de dekkingsgraad nog hoog was.
Toeslagen	-/- 12%	Door het verlenen van toeslagen in de periode t/m 2011 (voor het grootste deel aan de actieve deelnemers) is de dekkingsgraad afgenomen met ongeveer 12%-punt. De voorwaardelijkheid van de toeslagen heeft er voor gezorgd dat primo 2019 een indexatieachterstand is ontstaan van 14,3% voor deelnemers en 15,4% voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Door deze voorwaardelijkheid is de daling van de dekkingsgraad als gevolg van toeslagen relatief beperkt gebleven in 2006 t/m 2018.
Toename voorziening door rente	-/- 55%	Door de gedaalde rente die gebruikt werd voor de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen (van 4% ultimo 2005 tot 1,3% ultimo 2018) is de voorziening van het fonds flink toegenomen. Dit heeft geleid tot een daling van de dekkingsgraad met 55%-punt. Dit resultaat dient in relatie te worden gezien met het beleggingsrendement.
Beleggingsrendement	40%	Het cumulatief behaalde beleggingsrendement over de periode 2006 t/m 2018 bedroeg 85% ³ . Dit betrof zowel het rendement op zakelijke waarden (zoals aandelen) als op vastrentende waarden (obligaties). Het effect van de daling van de rente over deze periode had een positief effect op de rendementen (door waardeinstijging van de vastrentende waarden) van 28%. Het overige deel van het rendement (57%) kwam dus uit couponbetalingen en rendementen op zakelijke waarden. Het totale cumulatieve rendement van 85% ³ heeft een positief effect gehad op de dekkingsgraad van 40%-punt. Dit komt doordat een deel van het rendement benodigd is om het benodigde rendement van de voorziening te maken. Alleen het deel daarboven (het "overrendement") leidt tot een stijging van de dekkingsgraad. We merken overigens op dat indien het renterisico van de pensioenverplichtingen over de periode 2006 t/m 2018 volledig was afgedekt, dit ongeveer tot een 12%-punt hogere dekkingsgraad had geleid. Bij 80% afdekking was dit ongeveer 4%-punt hogere dekkingsgraad geweest. De grootste rentedalingen hebben plaatsgevonden in de periode 2009 t/m 2014. Toen had PDN het renterisico gemiddeld voor ongeveer 70% afgedekt (zie bijlage).

³ Dit betreft het effect inclusief rendement op rendement. Het totaal aan behaalde rendementen over de periode zonder dit effect bedraagt 68%.

Stijging levensverwachting	-/- 10%	Als gevolg van het langer leven van de PDN-populatie (door zowel landelijke stijging van de levensverwachting als fondsspecifieke sterfte) dient PDN pensioenen langer uit te keren. Dit heeft er toe geleid dat PDN de voorziening voor pensioenverplichtingen heeft moeten verhogen (waarbij ook rekening wordt gehouden met verdere stijgingen van de levensverwachting in de toekomst). Dit heeft een negatief effect gehad op de dekkingsgraad van 10%-punt in de periode 2006 t/m 2018. We merken hierbij op dat (gewezen) deelnemers en gepensioneerden dus een indexatieachterstand hebben (van +/- 15%) die voor ongeveer 2/3 is gecompenseerd doordat dezelfde pensioenuitkering naar verwachting langer uitgekeerd wordt (door de gestegen levensverwachting). Hiervoor is in het verleden niet betaald. De verhoging heeft dus vooral plaatsgevonden in de verwachte lengte van de uitkering in plaats van de hoogte van de uitkering.
Overige effecten	-/-3%	Dit betreffen alle overige effecten (zoals actuariële resultaten). Een specifiek effect dat ook hierin zit, is het resultaat op inkopen vanuit de PPS en VPS uit het verleden. Hier zijn door de sociale partners gunstige voorwaarden aan verbonden die door het fonds zijn betaald. Dit heeft het fonds 0,5%-punt dekkingsgraad gekost.
Totaal	-/- 37%	

3. Vergelijk met andere ondernemingspensioenfondsen

Vergeleken met andere (grote) ondernemingspensioenfondsen heeft PDN de laagste dekkingsgraad. In de bijlage zijn de belangrijkste kenmerken van de collega fondsen weergegeven ultimo 2018, gerangschikt naar hoogte van de beleidsdekkingsgraad (bron DNB).

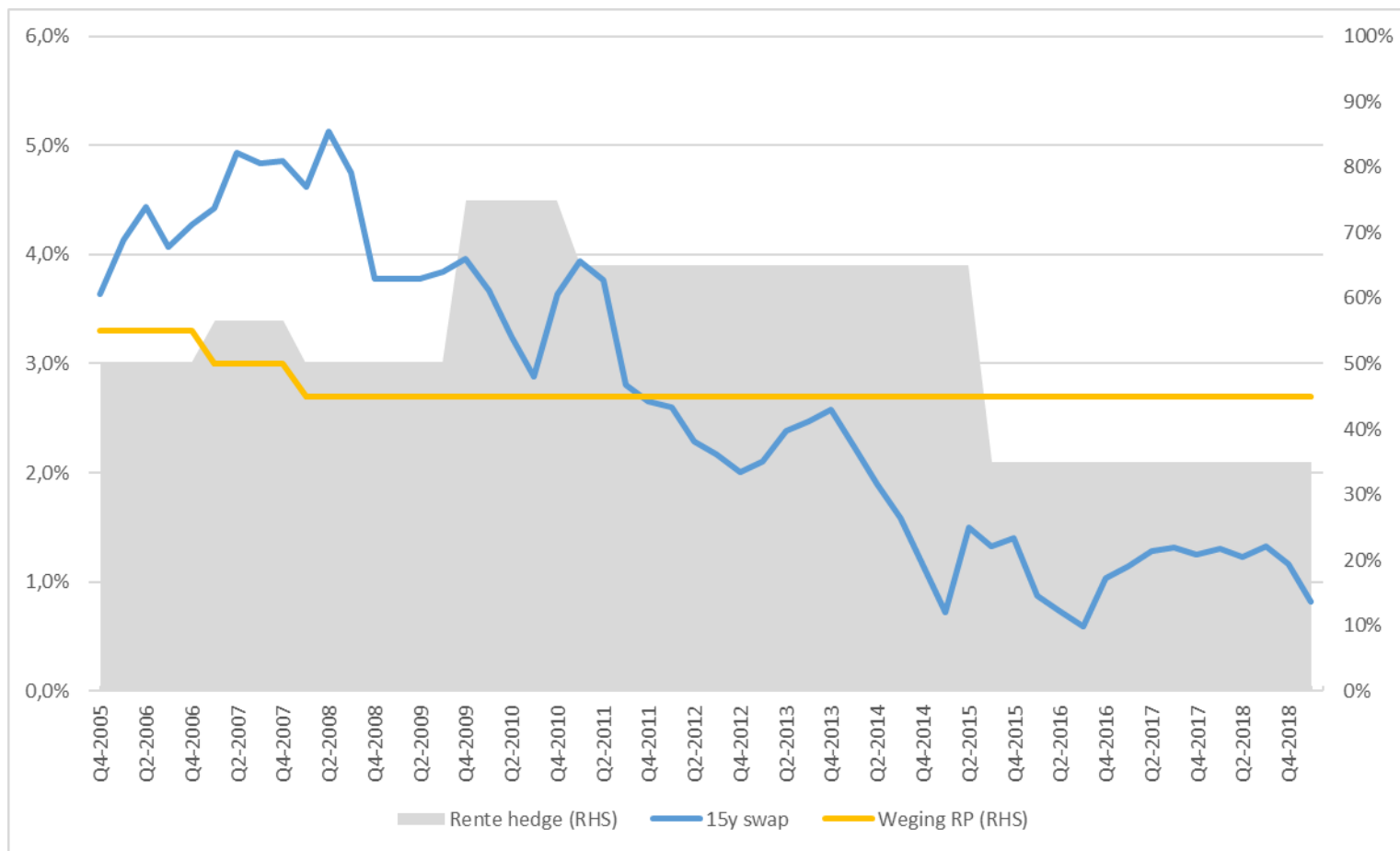
Op basis hiervan (en van paragraaf 2) kunnen (voorzichtig) de volgende constatering worden gedaan:

- Vergeleken met andere (grote) ondernemingspensioenfondsen bevindt de huidige premiedekkingsgraad van PDN zich relatief in de middenmoot. Zoals in paragraaf 2 van deze notitie aangegeven, komt het negatieve effect van de premie op de dekkingsgraad bij PDN voort uit de periode 2006 t/m 2010 (en niet uit de huidige financiering sinds 2011).
- Het DSM Pensioenfonds (PDN) heeft als enige (naast Hoogovens) geen compensatie ontvangen van de werkgever voor de overstap naar een CDC-financiering. De compensatie die andere CDC-fondsen ontvingen had gemiddeld een positieve impact op hun dekkingsgraad van 3% tot 5%.
- Qua renteafdekking en in mindere mate qua percentage zakelijke waarden bevindt PDN zich op dit moment bij de fondsen met redelijke lage waarden hiervoor. Zoals in paragraaf 2 aangegeven heeft PDN in de jaren dat de rentedaling het sterkst heeft plaatsgevonden het renterisico voor een relatief groot deel (70%) afgedekt, waardoor de impact van de rentedaling redelijk beperkt gebleven is bij PDN.
- PDN heeft vergeleken met een gemiddeld ondernemingspensioenfonds een 10%-15% lagere dekkingsgraad. Daarnaast staat er bij PDN ultimo 2018 aan gemiste indexatie ongeveer 15% op de lat, waar dit bij de meeste andere ondernemingspensioenfondsen minder is. Over de duim genomen heeft PDN daarmee een achterstand van ruim 20%-punt dekkingsgraad op een gemiddeld ondernemingspensioenfonds. Dit wordt voor het grootste deel (ongeveer 2/3 deel) verklaard door het premie-effect uit de periode 2006 t/m 2010 en het ontbreken van een financiële compensatie bij de overgang naar een CDC-financiering. Het resterende effect komt uit afwijkende beleggingsresultaten (inclusief effect renteafdekking) in de periode 2006 t/m 2018.

Bijlage: Dekkingsgraadverloop PDN 2006 t/m 2018

	Dekkingsgraad primo	Premie (M1)	Uitkering (M2)	Toeslag/ korting (M3)	Rentetermijn-structuur (M4)	Over-rendement (M5)	Sterfgrondslag en (M6)	Inkoop PPS+VPS (M6)	Overig (M6)	Dekkingsgraad ultimo	Premie	Opbouw-percentage	Toeslag/korting actieven	Toeslag/korting inactieven	Meetekundig-beleggings-rendement
	%	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	Delta %-punt	%	%	%	%	%	%
2006	142,0%	-1,0%	2,7%	-5,3%	10,7%	2,0%	-4,5%	0,0%	0,4%	147,0%	21,0%	2% 65	2,5%	4,5%	5,7%
2007	147,0%	-4,0%	3,0%	-2,4%	9,9%	-3,9%	1,2%	0,0%	-0,9%	149,9%	21,0%	2% 65	2,0%	1,5%	1,5%
2008	149,9%	-2,1%	3,4%	0,0%	-20,8%	-33,6%	-0,2%	0,0%	1,8%	98,4%	21,0%	2% 65	0,0%	0,0%	-18,8%
2009	98,4%	-0,6%	-0,1%	0,0%	2,0%	13,8%	-3,6%	0,0%	0,8%	110,7%	21,0%	2% 65	0,0%	0,0%	16,9%
2010	110,7%	-0,4%	0,6%	-2,1%	-8,3%	9,7%	-1,6%	0,0%	0,5%	109,1%	21,0%	2% 65	3,5%	1,0%	10,2%
2011	109,1%	0,1%	0,5%	-1,9%	-12,9%	5,8%	0,0%	0,0%	-0,1%	100,6%	22,0%	2% 65	3,5%	0,7%	6,7%
2012	100,6%	0,1%	0,0%	0,0%	-6,6%	12,3%	-2,6%	-0,1%	-0,7%	103,0%	22,0%	2% 66	0,0%	0,0%	14,0%
2013	103,0%	-0,1%	0,1%	0,0%	2,9%	2,4%	0,0%	-0,1%	-0,1%	108,1%	22,0%	2% 66	0,0%	0,0%	2,7%
2014	108,1%	0,0%	0,4%	0,0%	-16,4%	18,7%	1,4%	-0,1%	-2,8%	109,3%	22,0%	2% 66	0,0%	0,0%	17,7%
2015	109,3%	-0,2%	0,4%	0,0%	-5,0%	0,1%	0,0%	-0,2%	-0,7%	103,7%	22,0%	1,875% 67 + aftop	0,0%	0,0%	0,3%
2016	103,7%	0,0%	0,1%	0,0%	-7,5%	7,9%	-1,0%	0,0%	-0,4%	102,8%	24,0%	1,875% 67 + aftop	0,0%	0,0%	7,6%
2017	102,8%	-0,2%	0,1%	0,0%	1,2%	6,0%	0,0%	0,0%	0,2%	110,1%	24,0%	1,875% 67 + aftop	0,0%	0,0%	5,6%
2018	110,1%	-0,2%	0,4%	0,0%	-4,0%	-1,7%	0,5%	0,0%	-0,1%	105,0%	24,0%	1,738% 67 + aftop	0,0%	0,0%	-1,8%
Totaal	142,0%	-8,6%	11,6%	-11,7%	-54,8%	39,5%	-10,4%	-0,5%	-2,1%	105,0%			11,5%	7,7%	84,7%

Bijlage: Verloop rente en renteafdekking PDN in periode 2006 t/m 2018



Bijlage: Vergelijkend overzicht (grote) ondernemingspensioenfondsen (stand ultimo 2018)

Fonds	Beleid dgr	Indexatie achterstand (2018)	Zakelijke waarden	Rente afdekking	Premie dgr (2017)	Toelichting
ING	143%	0%	26%	86%	n.v.t.	Oud fonds ING zonder nieuwe opbouw. Bijstortverplichting door ING.
Kring Forward (Unilever)	140%	0%	46%	39%	124%	Nieuw CDC fonds Unilever.
Kring Progress (Unilever)	139%	0%	54%	32%	n.v.t.	Oud fonds Unilever zonder nieuwe opbouw. Bijstortverplichting door Unilever.
ABN AMRO Bank	129%	0%	31%	117%	154%	CDC fonds (vanaf 2014). Compensatie ontvangen van werkgever van 700 mln voor overgang naar CDC (4,7% dgr)
KLM Vliegend Personeel	129%	0%	55%	26%	94%	CDC fonds (vanaf 2018). Compensatie ontvangen van werkgever van 194 mln voor overgang naar CDC (2,9% dgr)
Shell	127%	0%	39%	42%	59%	Oud fonds Shell met nieuwe opbouw voor oude populatie. Bijstortverplichting Shell
KPN	120%	11% act, 12% n-act	52%	51%	64%	CDC fonds (vanaf 2015). Compensatie ontvangen van werkgever van 200 mln voor overgang naar CDC (2,8% dgr)
Philips	120%	14% act, 10% n-act	47%	68%	110%	CDC fonds (vanaf 2014). Compensatie ontvangen van werkgever van 600 mln voor overgang naar CDC (4,4% dgr)
ING Bank CDC fonds	118%	3% act, 3% n-act	39%	40%	121%	Nieuw CDC-fonds van ING.
Rabobank organisatie	118%	1% act, 1% n-act	53%	26%	154%	CDC fonds (vanaf 2014). Compensatie ontvangen van werkgever van 500 mln voor overgang naar CDC (3,4% dgr)
Hoogovens	116%	14% act, 15% n-act	56%	28%	75%	CDC fonds (vanaf 2015). Geen compensatie ontvangen van werkgever voor overgang naar CDC
SABIC	113%	20% act, 11% n-act	52%	28%	94%	CDC fonds. Eenmalig bedrag ontvangen van 80 mln bij samenvoeging met PF SABIC IP (8% dgr)
APF (AKZO)	112%	6% act, 9% n-act	48%	37%	84%	CDC fonds (vanaf 2005). Compensatie ontvangen van werkgever van 300 mln (waarvan 100mln achtergestelde lening) voor overgang naar CDC (9,1% dgr)
AHOLD	110%	2% act, 2% n-act	40%	51%	92%	Bijstortverplichting AHOLD
DSM Nederland	109%	11% act, 14% n-act	41%	29%	91%	CDC fonds (vanaf 2006). Geen compensatie ontvangen van werkgever voor overgang naar CDC
Gemiddeld	123%	6% act, 5% n-act	45%	47%	101%	